Ο Σωκράτης και το κώ νειο:

Ο Σωκράτης έζησε να δει την ήττα αλλά και την απαλλαγή της πατρίδας του από την κατοχή. Έζησε να δει και την επάνοδο της Δημοκρατίας της οποίας έγινε το πρώτο επιφανές θύμα. Ο αρχηγός των Τριάκοντα Τυράννων, Κριτίας, ήταν μαθητής του. Ο δάσκαλος έπρεπε να πληρώσει.

Είχε γεννηθεί το 470 π.Χ. Πατέρας του ήταν ο ανδριαντοποιός Σωφρονίσκος και μητέρα του η μαία Φαιναρέτη. Ο ίδιος ξεκίνησε την επαγγελματική του σταδιοδρομία ακολουθώντας την τέχνη του πατέρα του. Γρήγορα, τα παράτησε. Τον ενδιέφερε η φιλοσοφία. Και την ασκούσε δωρεάν. Σύχναζε όπου υπήρχε πολύς κόσμος κι άνοιγε συζήτηση. Η μαιευτική που χρησιμοποιούσε (η διαλεκτική), η συζήτηση και το φτάσιμο στο φιλοσοφικό συμπέρασμα με απλές ερωτήσεις και απαντήσεις, προκαλούσε το ενδιαφέρον των συμπολιτών του. Δεν έγραφε τις σκέψεις του. Σκοπός του ήταν να βελτιώσει τα ανθρώπινα ένστικτα χωρίς να ασχολείται με τη μεταφυσική και τα κοσμογονικά συστήματα. Η ψυχή τον απασχολούσε και η βελτίωση της ηθικής του ανθρώπου. Με μοχλό την παιδαγωγική. Κι ας παραπονιόταν ότι τον ταλαιπωρούσε η δύστροπη γυναίκα του, Ξανθίππη, αν και στο «Συμπόσιο» του Πλάτωνα το ζευγάρι εμφανίζεται αγαπημένο. Οπωσδήποτε, η ολοήμερη ενασχόλησή του με την φιλοσοφία και το κουβεντολόι δεν του επέτρεπε να κοιτάξει το σπίτι του οπότε δίκαια η γυναίκα του γκρίνιαζε.

Ασκούσε οξύτατη κριτική στους σοφιστές και τους κατηγορούσε ότι έπαιρναν τα λεφτά του κοσμάκη, εξαπατώντας τους. Οι σοφιστές συνασπίστηκαν εναντίον του. Τρεις από αυτούς (Ανύτης, Μελίτης, Λύκων) τον κατηγόρησαν για ασέβεια. Στάθηκε υπερήφανα απέναντι στους δικαστές και ζήτησε να τον τιμωρήσουν με καταδίκη σε ...δωρεάν σίτιση στο πρυτανείο! Τον καταδίκασαν σε θάνατο με την κατηγορία ότι «εισάγει καινά δαιμόνια» (νέες και ανατρεπτικές ιδέες). Οι μαθητές του οργάνωσαν απόδραση. Αρνήθηκε. Πέθανε ήρεμος πίνοντας το κώνειο που του πρόσφεραν (399 π.Χ.). Αποκαταστάθηκε μετά τον θάνατό του και θεωρείται από τους πιο σπουδαίους φιλοσόφους όλων των εποχών, ιδρυτής σχολής και σκέψης.

Ανάμεσα στους μαθητές του ήταν ο φιλόσοφος Πλάτων, ο ιστορικός Ξενοφών και ο ωραίος Αλκιβιάδης.

Ο Περικλής, ο Αλκιβιάδης και ο πόλεμος:

Ο Περικλής (490 – 429 π.Χ.) ήταν μόλις τριών χρόνων, όταν έγινε η μεγάλη μεταρρύθμιση, με τους άρχοντες να κληρώνονται. Ο Αριστείδης πέθανε το 468 π.Χ., σε ηλικία 78 χρόνων. Ο Θεμιστοκλής τον ακολούθησε στον τάφο, στα 461 π.Χ., σε ηλικία 64 χρόνων αλλά τα δέκα τελευταία χρόνια της ζωής του τα πέρασε στη Μαγνησία, καθώς και ο ίδιος κάποια στιγμή εξοστρακίστηκε, όπως είχε γίνει και με τον μεγάλο αντίπαλό του. Η Αθήνα ήταν πια έτοιμη να δεχθεί την προσωπικότητα του μεγάλου άνδρα που ονομαζόταν Περικλής. Αυτός ο περίεργος άνθρωπος, ο επονομαζόμενος «κεφάλας» καθώς έκρυβε το τεράστιο κρανίο του στην περικεφαλαία με την οποία τον έχουμε συνηθίσει, οδήγησε την Αθήνα στον χρυσό αιώνα της άμεσης Δημοκρατίας, των γραμμάτων, της Τέχνης και του πολιτισμού. Είναι ο ίδιος που προκάλεσε τον καταστροφικό Πελοποννησιακό πόλεμο, θύμα του οποίου ήταν και αυτός αλλά και τα παιδιά του: Πέθαναν στον μεγάλο λοιμό που έπληξε την πόλη στα 429 π.Χ. (βλ. Προϊστορία – Αρχαιότητα, **Η δημιουργία της Αθηναϊκής Δημοκρατίας**). Τα Προπύλαια, ο Παρθενώνας (ένα από τα Επτά Θαύματα της Αρχαιότητας) και ο Ναός της Απτέρου Νίκης, κτίστηκαν και στολίστηκαν στην εποχή του.

Χαϊδεμένος ανιψιός του Περικλή που φρόντισε για την ανατροφή του, ο Αλκιβιάδης (448 – 404 π.Χ.) έγινε ο μοιραίος άνθρωπος για την τύχη της Αθήνας στον Πελοποννησιακό πόλεμο. Η τέλεια διάπλαση του σώματός του έκανε τους γλύπτες αυτόν να έχουν ως πρότυπο (μοντέλο) όταν φιλοτεχνούσαν αγάλματα του θεού Ερμή. Φημισμένος εραστής, γλεντζές, αμοραλιστής και δεινός ρήτορας, είχε όλα τα προσόντα να γίνει πολιτικός αρχηγός. Ήταν επτά χρόνων, όταν (με αφορμή ένα ψήφισμα που απέκλειε τους Μεγαρείς από τις αθηναϊκές αγορές) ξεκίνησε ο Πελοποννησιακός πόλεμος:

Άρχισε με αρπαγές και λεηλασίες, συνεχίστηκε με θύμα τον ίδιο τον θείο του Περικλή κι όσο περνούσαν τα χρόνια γινόταν όλο και πιο άγριος, όλο και πιο φονικός. Ο νεαρός Αλκιβιάδης είδε τον μετά τον Περικλή νέο αρχηγό των δημοκρατικών, Κλέωνα, να προκαλεί την σφαγή χιλίων Μυτιληναίων μετά την επάνοδο της πόλης από την αποστασία (428 π.Χ., βλ. **[Πατριδογνωσία]** «**Ιστορία της Λέσβου**»: Ο αιώνας της αναταραχής). Έμαθε ότι οι Σπαρτιάτες σκότωσαν όλους τους άνδρες των Πλαταιών και πούλησαν σκλάβες τις γυναίκες τους. Κι έζησε τον θάνατο του Κλέωνα στη μάχη της Αμφίπολης, όταν οι Αθηναίοι νικήθηκαν οικτρά (422). Τότε, ο Νικίας, ηγέτης των συντηρητικών, πέτυχε «δεκαετή ειρήνη» με τους αντιπάλους και ο πόλεμος σταμάτησε. Την ίδια χρονιά, ο Αλκιβιάδης αναδείχτηκε ηγέτης των δημοκρατικών, στη θέση του νεκρού Κρέωνα.

Ευφυής, τολμηρός, μορφωμένος και επιβλητικός, εξαρχής διακρίθηκε στον πολιτικό στίβο. Οργάνωσε νέα αντισπαρτιακή συμμαχία (420) που όμως διαλύθηκε όταν οι Αθηναίοι

νικήθηκαν στη Μαντινεία (418), σε μια μάχη που προσωρινά έσπασε τη συμφωνία για ειρήνη. Τον ίδιο καιρό, στη Σικελία, η αύξηση της δύναμης των Συρακουσών, προκαλούσε τον φόβο των άλλων πόλεων. Οι Συρακούσες μετατρέπονταν σε ηγέτιδα πόλη με τάσεις να θέσουν κάτω από τον έλεγχό τους ολόκληρη τη μεγαλόνησο. Η συμμαχία τους με τη Σπάρτη τρόμαζε την Αθήνα. Και η συμμαχία τους με τον Σελινούντα (ελληνική πόλη στη Νότια Σικελία) τρόμαζε την επίσης ελληνική εκεί πόλη Έγεστα. Οι Εγεσταίοι ζήτησαν βοήθεια από την Καρχηδόνα και τον Ακράγαντα. Συνάντησαν άρνηση. Κατέφυγαν στην Αθήνα. Ήταν πρόθυμοι να πληρώσουν τα έξοδα του στόλου, αν οι Αθηναίοι τους έστελναν τα πλοία τους. Στην Εκκλησία του Δήμου, οι συζητήσεις ήταν δραματικές. Μια τέτοια εκστρατεία έβαζε σε κίνδυνο την ίδια την υπόσταση της Αθήνας, της οποίας η δύναμη στηριζόταν στον στόλο. Αποφασίστηκε να σταλούν κάποιοι να δουν πώς είχε η κατάσταση εκεί. Τον Μάρτιο του 415, γύρισαν εντυπωσιασμένοι από τον πλούτο που τους επιδείχτηκε και είχαν μαζί τους πρεσβεία Εγεσταίων με εξήντα τάλαντα ως πρώτα έξοδα για την εκστρατεία. Στην Εκκλησία του Δήμου έγινε μάχη:

Ο Αλκιβιάδης ήταν υπέρ της εκστρατείας. Θα χτυπούσαν τις Συρακούσες πριν να γίνουν επικίνδυνες για την Αθήνα ως σύμμαχοι των Σπαρτιατών. Ο Νικίας ήταν κατά. Οι Συρακούσες δεν είχαν κάνει τίποτα εναντίον της Αθήνας και δεν ήταν σκόπιμο να αποκτήσει η πόλη ακόμα έναν εχθρό, τη στιγμή που τόσες πολλές πόλεις την υπέβλεπαν. «Δύναμή μας είναι ο στόλος και δεν πρέπει να βρίσκεται τόσο μακριά», έλεγε ο Νικίας. «Τότε ας γίνουμε ισχυροί και στη στεριά», απαντούσε ο Αλκιβιάδης, παρασέρνοντας τη νεολαία με τον ενθουσιασμό του.

Αποφασίστηκε η εκστρατεία να γίνει. Με τον Αλκιβιάδη στρατηγό. Ξεκίνησαν προετοιμασίες.

Με όπλο τη λάσπη:

Ένα πρωί, τέλη Μαΐου, οι Ερμές (προτομές του Ερμή πάνω σε μαρμάρινες στήλες, στημένες σε σταυροδρόμια, πλατείες, δημόσια κτίρια και εισόδους ναών και σπιτιών) βρέθηκαν ακρωτηριασμένες. «Όλες εκτός από εκείνη που βρισκόταν στην είσοδο του σπιτιού του Ανδοκίδη», γράφει ο Πλούταρχος. Θεωρήθηκε μεγάλη ιεροσυλία και κακός οιωνός. Κι εκδόθηκε απόφαση που επικήρυσσε τους ενόχους και απάλλασσε όποιον μετείχε αλλά κατέδιδε τους συνενόχους του. Οι συντηρητικοί διέδιδαν ότι ήταν έργο του Αλκιβιάδη και

των μεθυσμένων της παρέας του. Κι αποκάλυπταν ότι και πιο παλιά ο Αλκιβιάδης είχε μετάσχει σε παρωδία των Ελευσίνιων Μυστηρίων (άρα ήταν πωρωμένος ιερόσυλος).

Ήταν περίπου βέβαιο ότι τη ζημιά είχε κάνει μια από τις συμμορίες των ολιγαρχικών που τότε δρούσαν στην πόλη με σκοπό την ανατροπή της Δημοκρατίας. Μετά από συζητήσεις επί συζητήσεων και ανακρίσεις επί ανακρίσεων, εντοπίστηκαν δέκα «παρωδοί» των μυστηρίων, ανάμεσα στους οποίους και ο Αλκιβιάδης. Οι εννέα καταδικάστηκαν σε θάνατο με συνοπτικές διαδικασίες. Ο ένας εκτελέστηκε, ενώ οι οκτώ μπόρεσαν να διαφύγουν. Για τον Αλκιβιάδη συνοπτική διαδικασία δεν χωρούσε. Ζήτησε να δικαστεί και να εκτελεστεί, αν ήταν ένοχος. Οι συντηρητικοί θυμήθηκαν την εκστρατεία που οι ίδιοι αντιμάχονταν και είπαν ότι προείχε το καθήκον στην πατρίδα. Η δίκη αναβλήθηκε.

Ο συμμαχικός στόλος (134 τριήρεις από τις οποίες οι εκατό αθηναϊκές) απέπλευσε με κάθε επισημότητα. Κουτσά στραβά, η εκστρατεία περπατούσε, οι Σπαρτιάτες δεν φαίνονταν στον ορίζοντα αλλά στην Αθήνα συνεχίζονταν οι ανακρίσεις για τον ακρωτηριασμό των Ερμών. Ο Ανδοκίδης είχε προφυλακιστεί. Για να γλιτώσει, είπε ότι αυτός ήταν ο δράστης της ιεροσυλίας μαζί με άλλους 27, τους οποίους κατονόμασε. Αφέθηκε ελεύθερος ενώ οι υπόλοιποι καταδικάστηκαν σε θάνατο. Ο Αλκιβιάδης είχε έμμεσα απαλλαγεί. Βρέθηκαν όμως κάποιοι και τον κατάγγειλαν ότι ήταν παρών σε παρωδίες των Ελευσίνιων Μυστηρίων. Ο φάκελος ξανάνοιξε. Έτυχε και μια παρεξήγηση με μια μικρή σπαρτιατική μονάδα που γι' αλλού πήγαινε αλλά τη νόμισαν προπομπό επίθεσης εναντίον της Αθήνας.

Οι συντηρητικοί διέδιδαν ότι πίσω από όλα αυτά ήταν ο Αλκιβιάδης: Ιερόσυλος σύμμαχος των ολιγαρχικών, με σκοπό την ανατροπή του δημοκρατικού πολιτεύματος, παραπλάνησε τον λαό και πήρε τον στόλο μακριά ώστε εύκολα να μπουν στην πόλη τους οι κακοί Σπαρτιάτες και να εγκαταστήσουν ολιγαρχία. Με απόντα τον άμεσα ενδιαφερόμενο, οι διαδόσεις έπιασαν. Το ιερό πλοίο των Αθηναίων, «Σαλαμινία», απέπλευσε μεταφέροντας εντολή στον Αλκιβιάδη να επιστρέψει για να δικαστεί. Ο Αλκιβιάδης γνώριζε ότι ίσχυε αυτό που μετά από πολλούς αιώνες έγραψε ο Μπέρναρ Σο: «Όλα είναι έτοιμα για την εκτέλεση. Απομένει μόνο η δίκη». Σε μια στάση στους Θούριους (ελληνική αποικία στην Κάτω Ιταλία) στο ταξίδι της επιστροφής, το έσκασε μαζί με τους φίλους του.

Συμμαχία με τον εχθρό:

Από τους Θούριους, ο Αλκιβιάδης και οι δικοί του πέρασαν στην Κυλλήνη. Διαπίστωσαν πως δεν είχαν πού να πάνε. Ο Αλκιβιάδης δεν είχε κανένα πρόβλημα να περάσει στις γραμμές των Σπαρτιατών. Στην Αθήνα, το δικαστήριο τον καταδίκασε ερήμην σε θάνατο. Στη Σπάρτη τον θεώρησαν προδότη καθώς, το 414, οι Αθηναίοι πρόσκαιρα νικούσαν, στον πόλεμο που πάλι είχε ξεκινήσει. Μόνο η Τίμαια, γυναίκα του βασιλιά της Σπάρτης, Άγη, περηφανευόταν ότι είχε περάσει σπουδαίες νύχτες με τον περίφημο Αθηναίο εραστή. Ο ίδιος προσφέρθηκε να παράσχει τις καλές του υπηρεσίες.

Συμβούλευσε τους Σπαρτιάτες να οχυρώσουν τη Δεκέλεια, να έχουν εκεί μόνιμη δύναμη και να στείλουν ενισχύσεις στις Συρακούσες. Τον Σεπτέμβριο του 413, ο αθηναϊκός στόλος είχε καταστραφεί, 18.000 Αθηναίοι είχαν σφαχτεί σε μια μόνο μάχη και οι στρατηγοί τους είχαν εκτελεστεί. Οι αιχμάλωτοι πουλήθηκαν δούλοι αλλά οι περισσότεροι από αυτούς είτε το έσκασαν από τα αφεντικά τους και γύρισαν στην Αθήνα είτε αφέθηκαν ελεύθεροι από τους αφέντες τους που δεν άντεχαν να έχουν σκλάβους «τόσο μορφωμένους ανθρώπους», όπως γράφει ο Πλούταρχος:

Εντυπωσίαζαν απαγγέλλοντας τους τόσο επίκαιρους γι’ αυτούς στίχους από τις τραγωδίες του Ευριπίδη. Κι όταν, μετά τον επαναπατρισμό τους, συναντούσαν τον μεγάλο τραγικό στον δρόμο, τον χαιρετούσαν με βαθύ σεβασμό. Οι στίχοι του ήταν που τους είχαν σώσει.

Η Αθήνα όμως είχε οριστικά ξεκινήσει την μακριά πορεία προς την παρακμή. Με τον πόλεμο να συνεχίζεται και τον Αλκιβιάδη να μη χωρά στα όρια της Σπάρτης. Βρέθηκε στην Ιωνία, σύμβουλος των Σπαρτιατών που πολεμούσαν εκεί. Η βασιλική ερωμένη του συνέχιζε να υπερηφανεύεται για τη σχέση τους, με αποτέλεσμα κάποια στιγμή να φτάσουν οι κομπασμοί της και στ’ αφτιά του βασιλιά συζύγου της που τον μίσησε. Η ήττα της Σπάρτης στη Μίλητο θεωρήθηκε ότι ήταν δικό του έργο με πληροφορίες που έστειλε στην Αθήνα.

Μια ακόμα συνωμοσία σε βάρος του στήθηκε: Οι πέντε έφοροι έστειλαν κρυφή εντολή κάποιος να τον δολοφονήσει. Το πήρε είδηση και διέφυγε για μια ακόμα φορά. Πέρασε στους Πέρσες του σατράπη Τισσαφέρνη. Τον καλοδέχτηκε. Τον έχρησε αντιπρόσωπό του κι ακολούθησε πιστά τις συμβουλές του: Έπαψε να βοηθά τους Σπαρτιάτες για να συνεχίζεται ο πόλεμος, έκοψε την επιχορήγηση στη Χίο με το σκεπτικό ότι, όσο ήταν σύμμαχοι της Αθήνας, πλήρωναν ενώ τώρα ήθελαν να πληρώνονται κ.λπ.

Όλα αυτά φάνηκαν (και ήταν) υπηρεσίες προς την Αθήνα. Είχε μεσολαβήσει και η ομολογία του Ανδοκίδη ότι έπλασε την ιστορία με τους «ερμοκοπίδες» για να γλιτώσει ο ίδιος. Άρχισαν να σκέφτονται, μήπως αδίκησαν τον Αλκιβιάδη. Ο οποίος Αλκιβιάδης έμμεσα έπεισε τους Αθηναίους ότι θα κέρδιζαν τη συμμαχία των Περσών στον πόλεμο που συνεχιζόταν και θα κατατρόπωναν τους Σπαρτιάτες, αν άλλαζαν το πολίτευμά τους σε ολιγαρχικό κι αυτόν τον καλούσαν πίσω.

Ο Τισσαφέρνης δεν είχε τέτοιο σκοπό, αφού, ακολουθώντας τη συμβουλή του Αλκιβιάδη, ενδιαφερόταν ο πόλεμος να συνεχίζεται στο διηνεκές, ώστε να φθείρονται και οι δύο μεγάλοι αντίπαλοι. Στη διαπραγμάτευση με τον Τισσαφέρνη, οι Αθηναίοι πρεσβευτές κατάλαβαν ότι δεν επρόκειτο ποτέ να βοηθηθούν. Ήταν όμως αυτοί που είχαν συνηγορήσει σε μια πολιτειακή αλλαγή και δεν ήξεραν, πώς να το πουν στους Αθηναίους. Τα μάσησαν. Ήδη, το κλίμα στην Αθήνα ήταν βαρύ και η δράση των ολιγαρχικών συμμοριών ανοιχτή, με τους πλούσιους να τους υποστηρίζουν, ελπίζοντας σε ένα τέλος του πολέμου που θα σήμαινε και απαλλαγή τους από τα βάρη του. Στο χάλι που είχε περιέλθει η Αθήνα, αυτοί μόνοι πλήρωναν όλα τα έξοδα με απόφαση της Εκκλησίας του Δήμου.

Το πολίτευμα άλλαξε σε ολιγαρχικό (412 π.Χ.) με την ενεργό συμμετοχή του στρατηγού Θηραμένη, ο οποίος, μόλις τέσσερις μήνες αργότερα, επανέφερε τη Δημοκρατία (τον είπαν κόθορνο, δηλαδή «χοντροπάπουτσο», καθώς μερικά χρόνια αργότερα ήταν ανάμεσα στους «Τριάκοντα Τυράννους», τους οποίους οι Σπαρτιάτες εγκατέστησαν και από τους οποίους αποχώρησε και αυτοκτόνησε πίνοντας κώνειο).

Πορεία προς την καταστροφή:

Ο Αλκιβιάδης διορίστηκε στρατηγός. Νίκησε τους Σπαρτιάτες και κατέστρεψε τον στόλο τους σε δυο ναυμαχίες (στην Άβυδο το 411 και στην Κύζικο το 410) κι έφτασε θριαμβευτής στην Αθήνα (409). Οι Σπαρτιάτες πρότειναν ειρήνη. Οι Αθηναίοι απέρριψαν τις προτάσεις, βέβαιοι ότι θα βγουν νικητές από τον πόλεμο. Ο Αλκιβιάδης επιζητούσε την «τελική ναυμαχία» αλλά ο Σπαρτιάτης ναύαρχος Λύσανδρος την απέφευγε. Ο Αλκιβιάδης άφησε τον στρατηγό Αντίοχο με την εντολή να μη δώσει μάχη κι έφυγε στην Ιωνία, να δώσει εκεί χέρι βοήθειας. Ο Αντίοχος θέλησε να γίνει ήρωας και προκάλεσε ναυμαχία με τους Σπαρτιάτες. Ο Λύσανδρος κατάλαβε πως είχε να κάνει με κατώτερό του αντίπαλο και απάντησε στην πρόκληση: 15 αθηναϊκά πλοία βυθίστηκαν κι ο Αντίοχος σκοτώθηκε (407). Ο

Αλκιβιάδης επέστρεψε εσπευσμένα. Με αυτόν αντίπαλο, ο Λύσανδρος απέφευγε συστηματικά να ναυμαχήσει.

Όταν μαθεύτηκε στην Αθήνα η ήττα στη ναυμαχία, οι δημαγωγοί κατηγόρησαν τον Αλκιβιάδη: Δεν έπρεπε να φύγει. Κι έκτιζε φρούρια στη Θράκη. Και ήταν σε συνεχείς συνεννοήσεις με τους Πέρσες. «Άρα, ετοίμαζε τυραννίδα». Τον καθαίρεσαν. Ο Αλκιβιάδης αποσύρθηκε στα κτήματά του στη Θράκη. Αλλά και ο Λύσανδρος ανακλήθηκε στη Σπάρτη, επειδή είχε λήξει η θητεία του. Αντικαταστάτης του ορίστηκε ο Καλλικρατίδας. Αντικαταστάτης του Αλκιβιάδη με πρώτο λόγο στις επιχειρήσεις είχε οριστεί ο Θράσυλλος

Οι δύο στόλοι συναντήθηκαν κοντά στα νησάκια Αργινούσες, στα παράλια της Μ. Ασίας, απέναντι από το νοτιότερο σημείο της Λέσβου. Η σύγκρουση ήταν τρομερή και καταγράφηκε ως μια από τις μεγαλύτερες ναυμαχίες που είχαν δοθεί ποτέ: 150 αθηναϊκά πλοία αντιμέτωπα με 120 σπαρτιατικά. Ο Καλλικρατίδας σκοτώθηκε. Οι Σπαρτιάτες έχασαν 69 πλοία τους (οι Αθηναίοι, 25). Η αθηναϊκή νίκη ήταν συντριπτική. Ο Θράσυλλος ανέθεσε στους τριηράρχους Θρασύβουλο και Θηραμένη να πάρουν 47 πλοία και να περισυλλέξουν τους τραυματίες και τους νεκρούς τους. Η θαλασσοταραχή τους εμπόδισε. Ο θρίαμβος επισκιάστηκε. Οι συγγενείς των νεκρών ζητούσαν δικαίωση. Ο Θηραμένης κι ο Θρασύβουλος βρέθηκαν υπόλογοι. Έριξαν τις ευθύνες στους στρατηγούς. Τους καθαίρεσαν όλους πλην του Κόνωνα που δεν ήταν παρών στη ναυμαχία και τους κάλεσαν στην Αθήνα να δικαστούν. Οι δύο αποφάσισαν να μην επιστρέψουν καθώς υποπτεύονταν ότι στην Αθήνα οι δημαγωγοί έκαναν ό,τι ήθελαν. Οι έξι που γύρισαν, καταδικάστηκαν σε θάνατο! Από τα πράγματα, μόνοι αθώοι ήταν εκείνοι στους οποίους είχε ανατεθεί η περισυλλογή και δεν την είχαν κάνει! Έστω κι αν εμποδίστηκαν από τη φουρτούνα, ήταν οι πραγματικοί ένοχοι, αν ντε και καλά έπρεπε να υπάρχουν ένοχοι. Όμως, η Δημοκρατία είχε πάρει την κάτω βόλτα και ο λαός υπερψήφιζε τις προτάσεις όχι εκείνων που είχαν δίκιο αλλά αυτών που δημαγωγούσαν.

Οι νικητές στρατηγοί βγήκαν απ' τη μέση και στη θέση τους στάλθηκαν άλλοι. Στη Σπάρτη, ο Λύσανδρος ανακλήθηκε από την εφεδρεία κι επειδή δεν μπορούσε να είναι στρατηγός, στάλθηκε «σύμβουλος» του στόλου, ουσιαστικά αρχηγός. Με περσικά χρήματα (του Κύρου, αδελφού του βασιλιά Αρταξέρξη) κατάφερε να ανασυστήσει τον στόλο. Με τον δικό τους στόλο, οι Αθηναίοι έπιασαν την παραλία των Αιγός Ποταμών (στη θρακική ακτή). Επί πέντε πλήρεις μέρες, έβγαιναν στην παραλία και διασκορπίζονταν «για ψώνια». Ο Λύσανδρος τους παρακολουθούσε από μακριά. Ο Αλκιβιάδης, που έμενε εκεί κοντά, τους είπε να οχυρωθούν στο λιμάνι της Σηστού. Οι στρατηγοί του απάντησαν ότι είναι ιδιώτης και να μην ανακατεύεται. Την πέμπτη νύχτα, οι Σπαρτιάτες του Λύσανδρου επιτέθηκαν αιφνιδιαστικά και τσάκισαν τους διασκορπισμένους Αθηναίους (405): Από τις 180 αθηναϊκές τριήρεις, μόλις εννέα διασώθηκαν υπό τον στρατηγό Κόνωνα. Οι υπόλοιπες έπεσαν στα χέρια των Σπαρτιατών, έτοιμες να χρησιμοποιηθούν. Πιάστηκαν πάνω από 3.000 αιχμάλωτοι. Τον

επόμενο χρόνο, η Αθήνα παραδόθηκε στους Σπαρτιάτες (404).

Κυνηγημένος από τους νικητές, ο Αλκιβιάδης κατέφυγε στον σατράπη Φαρνάβαζο. Αυτός υπακούοντας στην πίεση των Σπαρτιατών και του Κύρου, τον δολοφόνησε. Ήταν το 404 κι ο Αλκιβιάδης έκλεινε τα 44 του χρόνια.

Ο Θρασύβουλος και η Δημοκρατία:

Ο Πελοποννησιακός πόλεμος είχε βασική αιτία την αντιπαλότητα της Αθήνας με τη Σπάρτη για την πρωτοκαθεδρία στην Ελλάδα. Διάρκεσε 27 ολόκληρα χρόνια κι απλώθηκε από τη Μ. Ασία ως τη Σικελία κι από τη Μακεδονία ως το νοτιότερο σημείο της Ελλάδας. Ξεκίνησε σφοδρός στα 431 π.Χ. Οι ιστορικοί των χωρίζουν σε τρεις περιόδους. Ουσιαστικά έληξε με την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς, το 405 π.Χ. Στις συμμάχους πόλεις οι Σπαρτιάτες εγκατέστησαν ολιγαρχικά πολιτεύματα, συνήθως με αρχηγούς δέκα εγκαθέτους. Μετά, πολιόρκησαν την ίδια την Αθήνα. Τον Μάρτιο του 404, την ανάγκασαν να παραδοθεί. Στη νικημένη πόλη εγκατέστησαν τους «Τριάκοντα Τυράννους», που επανέφεραν την ολιγαρχία κι άρχισαν διωγμούς εναντίον των δημοκρατικών πολιτών. Όσοι μπορούσαν, έφευγαν και έβρισκαν καταφύγιο στην Κόρινθο και στη Βοιωτία.

Ένα από τα θύματα των τριάντα ήταν και ο στρατηγός Θρασύβουλος, που, το 411 π.Χ., είχε ανατρέψει το ολιγαρχικό πολίτευμα στη Σάμο. Ο Θρασύβουλος κατάφερε να το σκάσει στη Θήβα όπου συγκέντρωσε περίπου εβδομήντα δημοκρατικούς. Τέλη Δεκεμβρίου με αρχές Ιανουαρίου, πέρασε στην Αττική και κυρίευσε τη Φυλή. Οι τριάντα τύραννοι έστειλαν εναντίον του τους 3.000 προνομιούχους οπλίτες και ιππείς.

Οι ολιγαρχικοί νικήθηκαν, αφήνοντας στο πεδίο της μάχης εκατό νεκρούς. Άρχισαν πολιορκία. Όσο, όμως, δεν έπεφτε η Φυλή, τόσο πλήθαιναν οι υπερασπιστές της, καθώς κι άλλοι δημοκρατικοί έρχονταν να ενωθούν μαζί τους. Στα τέλη Ιανουαρίου, οι αρχικοί εβδομήντα του Θρασύβουλου είχαν γίνει επτακόσιοι. Με αιφνιδιαστική έξοδο, κατάφεραν να διαλύσουν τους πολιορκητές, σκοτώνοντας 120 από αυτούς. Ως τον Απρίλιο του 403 π.Χ., οι δημοκρατικοί είχαν φτάσει τους χίλιους. Τότε, ο Θρασύβουλος έφυγε από τη Φυλή και κατέλαβε τη Μουνιχία (το λιμάνι ανάμεσα στον Πειραιά και το Φάληρο), όπου, τον Μάιο,

δόθηκε αποφασιστική μάχη. Οι ολιγαρχικοί νικήθηκαν, έχοντας 70 νεκρούς, ανάμεσα στους οποίους και ο αρχηγός των τριάντα τυράννων, Κριτίας.

Οι Σπαρτιάτες έσπευσαν να βοηθήσουν το καθεστώς, που οι ίδιοι εγκαθίδρυσαν, αλλά ο στρατός του Θρασύβουλου μεγάλωνε ολοένα και περισσότερο κι αριθμούσε πολλές χιλιάδες μαχητές. Τον Σεπτέμβριο του 403 π.Χ., μπήκε θριαμβευτής στην Αθήνα κι αποκατέστησε τη Δημοκρατία. Οι ολιγαρχικοί δεν άντεξαν πάνω από 18 μήνες.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 17.3.2010)